

Velki zbor

krajnske kmetijske družbe v Ljubljani.

(Dalje.)

Kmetijske podružnice.

Ljubi prijatli kmečkiga stanú! danes Vam imamo imenitno reč povedati, ki jo je velki kmetijski zbor sklenil — de bo kmetijska družba po deželi podružnice (Filialen) napravila.

Dvajset lét je skorej minulo, kar je krajnska kmetijska družba pervikrat prosila, de naj bi Cesar dovolili, podružnice napraviti, kér je že takrat spoznala, de podružnice po deželi so perva potreba, de kmetijska družba deželi koristna (nucna) postane — pa lastni sinovi naše domovine, rojeni Krajnci, so rajncimu Cesarju Francu na uho šepetali, de bi na Krajskim ne bilo varno (!!!), podružnic dovoliti — in odbili so nam to koristno napravo, ktera je na Štajarskim veliko pripomogla k povzdigi kmetijstva. V létu 1843 so svitli nadvojvoda Janez sami sprožili, de naj se kmetijska družba še enkrat požéne za podružnice, — družba se ni dala dvakrat veléti; berž je prosila za dovoljenje podružnic — in lejte! nismo ga dobili poprej, kakor v létu 1848, ko so nam Cesar Ferdinand ustavo dali, ktero so v vsim naš sedanji Cesar Franc Jožef poterdili.

Kaj pa so podružnice tako posebniga, de se je kmetijska družba tako silno za-nje poganjala? bojo nekteri vprašali, kteri praviga zapopadka od te reči nimajo.

To reč Vam hočemo ob kratkim razjasniti.

Kmetijska družba je zató v deželi, de

1) dobre poduke in nove koristne znajdbe v kmetijskih rečéh po deželi razširja; če kmetijska družba tega ne storí, je jalova stvar brez vse koristi;

2) je kmetijska družba zató, de natanjko zvé vse zaderžke, kteri so po deželi povzdigi kmetijstva nasproti;

3) de skusi pomočke zvediti, kako bi se ti zaderžki odpravili in kmetijstvo od dné do dné na vikši stopnjo povzdignilo.

Vsi ti trojni imenitni nameni pa se ne dajo na nobeno vižo doseči, če je samo v Ljubljani ena pisarnica za kmetijske zadéve, če je vsako léto le en velki zbor v nemškem jeziku, kteriga vsi naši kmetje ne razumejo — torej se ne morejo združiti v prijateljsko pomenjkanje čez eno in drugo reč, ktera jim na sercu leží, za ktero bi radi poprašali, za ktero bi radi prosili, de bi se drugači naredila i. t. d.

Takó so kmetje kmetijsko družbo dozdej le od de-lječ gledali — in ko bi Novíc ne bilo, bi ne bili skorej nič od nje vedili. Imela je sicer družba po deželi dopisnike in namestnike — pridne možé — pa kaj so zamogli ti storiti, kér nismo smeli, kmete v zbor vkup-poklicati, de bi se bili odkritoserčno pomenili čez eno in drugo reč!

To bo zdej vse drugači v podružnicah.

Pristavek. Kér zavoljo obširnišiga popisa poslednjiga velkiga zbora kmetijske družbe še ne bomo kmalo na predloge prišli, ktere je zbor namenil c. k. ministerstvu predpoložiti, že danes oznanimo, de so deželni poglavar kmetijski družbi za tačas dovolili, brez de bi ta reč na Dunaj šla, *de vse oznanila deželniga poglavarstva, ktere kmetijstvo ali obertništvo v eni ali drugi reči zadevajo, bojo v Novičnih dokladah natisnjene* in de bo tiskarnica za te natise plačilo prejemala.

To damo bravam Novíc na znanje, de bojo vedili, zakaj de se ti razglasi po trikrat oznanijo, kér je takó pri vsih cesarskih oznanilih navadno, in de vse ozna-

nila pod nadpisam „Oznanila c. k. deželniga poglavarstva“ pridejo po ukazu vladarstva v natís.

(Dalje sledí.)

Iz deržavniga zbora.

Deržavni zbor, kteri zdej od dné večí zaúpanje med ljudstvam dobíva, je v §. 5. razdelku ustavnih pravíc (kteriga smo v poslednjim listu Novíc oznanili) práv moder pristavek v tem naredil, de je sklenil, de hišno preiskanje se ne more samo po sodniškim ukazu, temuč tudi po ukazu soseskinih starašin zgoditi, zakaj če je sodniška gospóska predelječ, bi zatoženi človek svojo tatvíno ali kako drugo reč, ktero je treba na dan spraviti, že dolgo lahko odnêsel ali skril, predén bi od sodníka povelje prišlo, de se ima njegova hiša preiskati. Če imajo pa tudi soseskine starašini oblast ukazati, de se hiša neutegama preíše, se skrivačem lahko v okom pride.

Na dalje je deržavni zbor sklenil

§. 8. ki se takó le glasi: „Preselitev osébe (persone) in premoženja med mejami deržave je le tistim zavezam podveržana, ktere soseskini ali srenjski redi (Gemeindeordnungen) odločijo. Deržavna oblast ne krajša svobodniga pretegovanja v ptuje dežele. Odhodnina (odhodno plačilo) se ne sme terjati, razuntakrat, kader je potrebnost tega plačila med deržavami nasprotno spoznana.“

§. 9. „Avstrijanski deržavljeni imajo pravíco, pokojno in brez orožja se vkup zbirati; venderse morajo zbirališa ljudstva pod milim nébam poprej varstviní gospóski na znanje dati, ktera jih sme le takrat prepovedati, kadar se je silne nevarnosti za občinski red in varnost bati.“

„Nobeni razdelk ljudske brambe se ne sme v ti lastnosti čez deržavne (politiške) reči posvetovati ali kaj skleniti.“

§. 10. Avstrijanski deržavljeni imajo pravíco, brez uradniga (gosposkiniga) dovoljenja društva vstanoviti, ako namén in pripomoge društva niso zoper pravíco in deržavi nevarne.“

„Vravnanje (Regelung) te pravíce se sme le po postavi zgoditi.“

Drugo pot pridejo imenitne, cerkev zadevajoče postave na versto: namreč svobodnost vére, ali ima ktera véra za deržavno véro veljati in kakóšna razméra ima med cerkvijo in deržavo biti. Dolgo so se poslanci menili: ali se imajo ti trije razdelki posamesno ali skupno presoditi; na zadnje je Kautschitschov naklep obveljal, namreč: de bojo te tri razdelke narpoprej vesolno, potem pa posamesno v pomenik vzeli. Potem imajo še le Judje na versto priti, namreč: ali se jim imajo dovoliti v vsim enake pravíce kakor kristijanam ali ne?“

Ta teden ima tedej zbor spet imenitne reči skleniti. Ti sklepi bojo toliko težavniši, kér je deržavni zbor od mnogih škofov pisma dobil, de nej dobro prevdari razméro med cerkvijo in deržavo.

Kakó dolgo še ne bomo lažnivosti svojiga pravópisa slovó dali?

(Dalje.)

a) Pervič tedej sta oba ta namena v pisanju *nepotrebna*. Zakaj komu izmed bravcov, kteri jezik umé, je ležeče, ali komu je zavolj umevnosti potrebno, de bi mogel pri branju zvediti, od kod ta ali una beseda, ki jo bere, pride; postavim: de *nekej* pride od *nek* in *kaj*, usé od *rês*, levši od *lep*, i. t. d. Ali de še nektère